

MAHMUT ESAT BOZKURT
Toplu Eserler
I

Yayına Hazırlayan
Doç. Dr. Şaduman Halıcı

Çevriyazı
Doç. Dr. Şaduman Halıcı, Musa Sarıkaya

Sadeleştirme
Kurtuluş Güran

İÇİNDEKİLER

MAHMUT ESAT BOZKURT (1892-1943)	15
ATEŞ HIRSIZININ DÖNÜŞÜ / Özdemir İnce	29
ÖNSÖZ / Doç. Dr. Şaduman Halıcı	35

I. BÖLÜM ÖĞRENCİLİK DÖNEMİ (1908-1916)

EKONOMİK KONULAR

İktisat (İktisat İlmi Nasıl Kuruldu)	43
İktisat (İhtiyaç)	46

SİYASAL KONULAR

Hususi Bağ - Birliğin Lüzumu	53
Büyük İnkılap'tan Sonra	56
Fas	59

KÜLTÜREL VE SİYASAL MESELELER

Tarih Meseleleri - Tarihin Lüzumu - Tarih Okumalıyız	65
Köylü Emmilerle Bir Dertleniş (Ormanlar)	67

Köy Yolları	70
Köylü Çocukları Neden Okuyamıyor?	72
Gelişme	75
Koruculuk	78
Zorla Nikâh Sahih mi Değil mi?	81
Çiftlik Mektupları	84
Mehmet Çavuş	93

II. BÖLÜM
YENİ TÜRKİYE DEVLETİ'NİN
KURTULUŞ VE KURULUŞ DÖNEMİ
(1920-1924)

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN
SİYASAL, HUKUKSAL, EKONOMİK VE
TOPLUMSAL YAPISI

Osmanlı Tarihinde İdare 1	99
Osmanlı Tarihinde Anadolu Köylüleri	105
Bugünkü Anadolu Köylüleri	111
Sultanların Hukuku	113
Osmanlı İmparatorluğu Tarihinin İktisadi, Siyasi Manası	117

YENİ DEVLETİN İÇ VE DIŞ SİYASADA
İZLEMESİ GEREKEN POLİTİKALAR

İÇ SİYASADA

TÜRK İHTİLALİ'NİN ANLAM VE İLKELERİ

Yeni Türkiye'nin Manası	161
Bir Tablo	178
Türk İhtilali'nin Düsturları	181
Türkiye İnkılabı'nın Hesabı	205
Hilafet Döküntüleri	208

İHTİLALİ YAŞATACAK SİSTEM: HALK DEVLETİ DÜŞÜNCESİ

Memleketin Büyük Derdi	211
İdare Sanatı	215
Millet Saltanatı	221
Halk Siyaseti	226
Türkiye Halk Devleti 1	231
Türkiye Devleti'nde İdare Siyaseti	235
Yeni Camia İdaresi	239
Yeni Vekiller Heyeti	243
Halk Saltanatı	246
İdare Siyaseti	256
Halk Meşrutiyeti 1	260
Kara Bahtlı İnsanlar	263
İrkımın Yasları 1	267
Milli Bağımsızlık Mücadelemizin Geleceği Hakkında	
Meclis Anketine Cevap	269
Halk Devleti Düsturları	271
Türkiye Devletinde Eski Siyaset, Yeni Siyaset	289
Türkiye Tarihinde Çöküş Asırları	293
Sabanın Hakkı	296

HALK DEVLETİ'NİN İZLEMESİ GEREKEN POLİTİKALAR

HALKI EGEMEN KILMA YOLU: MESLEKİ TEMSİL SİSTEMİ

Büyük Millet Meclisi'nde Mesleki Seçim	299
Türkiyeli Çiftçinin Siyasi, İktisadi Hakkı	303
Türkiye Devleti'nin Çiftçilik Siyaset ve Hukuku	306
Köy ve Nahiye İdareleri Kanunu Tasarısı Hakkında	
Büyük Millet Meclisi'nde Konuşma	310
Türkiyeli Köylüler	318
Şûra Seçimleri - Halk İdaresi	322
Halkın Alinyazısı	325
Teşkilatı Esasiye Kanun Tasarısı Hakkında	
Büyük Millet Meclisi'nde Konuşma	329
Teşkilatı Esasiye Kanunu Hakkında	
Büyük Millet Meclisi'nde Konuşma	334

HALK DEVLETİNİN EĞİTİM POLİTİKASI

Maarif Siyaseti	340
Maarif Siyasetinde Anadolu Rumları	344
Dahili Siyasette Rum Meselesi	348
Halk Maarifi	351

HALK DEVLETİNİN ADLİ POLİTİKASI

Adliyemizde Yenileşme	355
Yeni Türkiye Adliyesi	359
Türkiye Adliyesi	364

HALK DEVLETİNİN MALİ POLİTİKASI

Büyük Millet Meclisi'nde Halkçılar	367
Devletimizin 1336 [1920] Senesi Bütçesi	373
Mehmetçiğin Hakkı	378

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ'NİN OLUŞUMU, GÖREV VE SORUMLULUKLARININ BELİRLENMESİNE YÖNELİK DÜZENLEMELER

Vekillerin Vazife ve Mesuliyeti	382
Heyeti Vekile'nin Vazife ve Mesuliyetine Dair Kanun Teklifi Dolayısıyla Büyük Millet Meclisi'nde Konuşma	397
İcra Vekillerinin Seçim Şekline Dair Kanun Dolayısıyla Büyük Millet Meclisi'nde Konuşma	404

ANAYASA TARTIŞMALARI

Kuvvetler Birliği-Kuvvetler Ayrılığı Teorileri	412
Parlamentarizm Teorisi	417
Türkiye Halk Meşrutiyeti Teorisi	422
Meclis ve İcra Vekilleri	426
Türkiye Halk Cumhuriyeti	431
Cumhuriyetin Mekanizması	434
Cumhuriyet Kanunu Esasisi	437

Teşkilatı Esasiye Hakkında	
Kanunu Esasi Encümeni Teklif ve Mazbatası Dolayısıyla	
Büyük Millet Meclisi'nde Konuşma	441
Hükümet Meclisi - Meclis Hükümeti	446
Fesih Yetkisi	450
Teşkilatı Esasiye Kanunu Tasarısının	
Kaldırılan 25. Maddesi Üzerine Beyanat	454
Teşkilatı Esasiye Kanunu Tasarısının	
Kaldırılan 25. Maddesi Üzerine İkinci Beyanat	457
Fesih Yetkisi Macerası	462

DIŞ SİYASADA

İHTİLALİN ULUSLARARASI HUKUKTAKİ YERİ

Yeni Türkiye'nin Davası	465
Türkiye-Rusya Dostluğu	473
Türkiye'nin Hakkı	477
Emperyalistler	
Devletler Hukuku ve Türkiye'nin Mukadderatı	481

II. LONDRA KONFERANSI

Hukuk Saltanatı	494
Londra Konferansı Hakkında	498

BATILI DEVLETLERİN

BARIŞI KURMAYA YÖNELİK GİRİŞİMLERİ

Hazır Ol Cenge!	501
Mütareke Meselesi	504
Mütarekenin İçyüzü	508
Türkler Tarih Önünde	511
Yeni Nota	515
Notalar Etrafında	519
Büyük Günler	523
Sevr'den Sonra	527
Cevapları Ne Olacak?	534
Yakındoğu Barışı	537

*TÜRK ULUSUNUN KURTULUŞ MÜCADELESİ, SARAY VE
İSTANBUL HÜKÜMETİNİN İZLEDİĞİ POLİTİKA*

TÜRK ULUSUNUN KURTULUŞ MÜCADELESİ

Yaşasın Türkiye!..	541
Türk Kılıcı Kırılmayacak Fakat Kıracak	543
Ordunun Durumu Hakkında	
Büyük Millet Meclisi Gizli Oturumunda Konuşma	545
İleri!..	548
Bayram Çıkarken	550
İzmir İçin	552
Yunan Mezalimine Dair	
Milletlere Çekilecek Protesto Notası Hakkında	
Büyük Millet Meclisi'nde Konuşma	554

SARAY VE İSTANBUL HÜKÜMETİ

Halk-Saray	561
İstanbul Hükümeti ve Hukuki Vaziyeti	564
Sarayın Günahları	568
Türkiye'nin Mukadderatı	572

İŞGALİN ARDINDAN ANADOLU

Harap Köylerimizin İmarı Hakkında Beyanat	574
---	-----

**LOZAN ANTLAŞMASI:
İMZAYA GİDEN SÜREÇ VE SONRASI**

Sicilya'dan Rodos'a	579
Musul İşleri Etrafında	582

ÇEŞİTLİ KONULAR

Celeddin Arif Bey'in Adliye Vekâleti ve Meclis İkinci Reisliğinden İstifası Üzerine Meclis'in Niteliği Hakkında Büyük Millet Meclisi'nde Konuşma	587
Vatansız Profesörleri Protesto Eden Darülfünun Talebesini Tebrik	588
DİZİN	589

MAHMUT ESAT BOZKURT

(1892-1943)

18. yüzyıl, tüm dünyayı etkisi altına alacak Fransız İhtilali'nin ortaya koyduğu ilkelerle kapanırken, dünya da yeni bir çağa adım atıyordu. Her dinden ve her ulustan aydınlar İhtilal'in getirdiği özgürlük, eşitlik, laiklik, ulusal egemenlik, demokrasi, ulusçuluk gibi kavramlara sıkıca sarılırken, devlet yöneticileri bu kavramlara çekimser yaklaştılar. Özellikle ulusçuluk, imparatorluklar için büyük bir tehlike yaratıyordu. Nitekim 19. yüzyıl, imparatorluklar içinde yaşayan ulusların bağımsızlıklarını kazanmak yolundaki çabalarına karşı, siyasal erkin var olan durumu korumak yolunda aldığı bir dizi önlemlere sahne oldu. Hak talep eden azınlık unsurlara karşı, siyasal erke gölge düşürmeden taviz vererek kurulmaya çalışılan denge, büyük devletlerin, siyasal ve ekonomik çıkarları doğrultusunda ulusçu hareketlere verdiği destekle bozuldu.

Batılı devletler; Fransız İhtilali ile birlikte siyasal haritası altüst olan, güç dengeleri bozulan Avrupa'ya yeni bir düzen vermek için harekete geçtiği sıralarda Osmanlı İmparatorluğu üç kıtada ve Karadeniz, Marmara, Ege, Kızıldeniz ile Doğu Akdeniz'de tek egemen güçtü. Farklı din, mezhep ve kökenden gelen toplulukları bünyesinde barındıran imparatorluk, bu yapısıyla 19. yüzyılın başına kadar büyük sorunlarla yüz yüze gelmedi. Ancak, ulusçu akımın etkisiyle azınlık unsurların önce eşit haklar, ardından özerklik ve bağımsızlık isteklerine siyasal ve askeri başarısızlıklarla ekonomik sıkıntılar da eklenince denge bozuldu. Osmanlı yöneticileri bir yandan Osmanlıcılık ideolojisine sarılarak, öte yandan şeriatla bağdaştırabildikleri ölçüde Batılı hukuk mevzuatını ülke-

ye taşıyıp azınlıkların dış devletlerce de desteklenen isteklerine yanıt vermeye çalışarak ayrılıkçı eylemleri durdurmaya çalıştıysa da, bu politika ne toprak kayıplarını ne de devletin ekonomik açıdan yarı sömürge durumuna düşmesini engelleyebilirdi. Osmanlı aydınlarının umut bağladığı anayasalı, parlamentolu sisteme geçiş de sorunları çözemedi. Devletin kurucu unsuru olan Türklerin hor görüldüğü, devletin dış siyasetinin gayrimüslim Osmanlı vatandaşları aracılığıyla yürütüldüğü, ekonominin yabancı devletlerle onların yerli araçlarına teslim edildiği, ayrılıkçı eylemlerin Osmanlı padişahına suikast girişiminde bulunabilecek kadar ilerlediği bu ortamda, pek çok Türk aydını mücadeleyi yurtdışına taşıırken ülke baskıcı bir rejime teslim oldu. Özgürlüklerin yok edildiği, Türklüğün değil Müslümanlığın ön plana çıkarıldığı bu ortam, aile ocağında yurt sevgisi ve Türklük bilinciyle yetişen Mahmut Esat'ı derinden etkiledi.

Mahmut Esat, II. Mahmut döneminde Mora'dan göç eden Hacı Mahmutzade ailesine mensuptu. Moralı Hacı Mahmutzadeler Selçuk'ta Efes harabeleri yanında II. Mahmut tarafından kendilerine tımar olarak verilen Arvalya (Eroğlu) adlı çiftliğe yerleşmişti. Mahmut Esat'ın babası, Hacı Mahmutzade Hasan Bey 1860'ta bu çiftlikte doğmuştu. Çiftliğindeki ziraat işleri yanında ticaretle de uğraşan Hasan Bey İttihat ve Terakki üyesiydi ve 1914'te kurulan Milli Aydın Bankası'nın kurucuları arasındaydı. Annesi Mekkiye Hanım ise Alaşehir'in Koçaklar köyünden Hatipoğulları sülalesinden Hoca Şakir Efendi'nin kızı olarak 1869 yılında İzmir'de doğmuştu.

Hacı Mahmutzade Mahmut Esat Bey, 1892 yılında Kuşadası'nda doğmuştu. Çocukluk yıllarını dedesi ile ninesinden göç öyküleri dinleyerek geçiren Mahmut Esat, Kuşadası'nda başladığı ilköğrenimini İzmir'de Yusuf Rıza Efendi tarafından kurulan Darülrifan mektebinde tamamlamış, ardından, İzmir İdadisi'ne kaydolmuştu. İdadi eğitimini İstanbul'da tamamladıktan sonra da Hukuk Mektebi'ne kayıt yaptırmıştı. 1908-1909 eğitim-öğretim yılında dört yıllık hukuk öğrenimine başlayan Mahmut Esat sınıfının en küçük öğrencisiydi. Devletler hukuku dersini aldığı Cemil (Bilsel) Bey onun yaşamında önemli bir yer edinmişti. Borçlar hukuku dersini Mustafa Fevzi Bey'den, muhakeme usulü derslerini ise Yorgaki Efendi'den almıştı. Daha sonra son Osmanlı Mebusan Meclisi başkanlığını yapacak olan Celalettin Arif Bey de Mahmut Esat'ın hocası olmuştu. "Taşkın milliyetçiliği" ile "idealist", "canlı" ve "heyecanlı bir genç" olarak tanınan Mahmut Esat'ın Hukuk Mektebi'ne kaydını yaptırdığı 1908 yılı Meşrutiyet'in ikinci kez ilan edildiği, dolayısıyla özgürlüklerin sınırsızca kullanılmaya başlandığı bir yıldır. Mahmut Esat, hukuk eğitimiyle birlikte gazetecilik yaşamına da adım attığı bu günlerde Meşrutiyet'in yeniden ilanını coşkuyla karşıladı. Osmanlı toplumunun "Yıldız"dan nasıl "yakasını kurtardığını" "Hususî Bağ - Birliğin Lüzumu" ve "Tarih Meseleleri - Tarihin Lüzumu - Tarih

Okumalıyız" adlı makalelerinde ele aldı. 31 Mart'ta (13 Nisan 1909) özgürlüğe vurulmak istenen irtica darbesine karşı çıkararak Abdülhamit'in tahttan indirilmesini istedi. Düşüncelerini "Büyük İnkılap'tan Sonra" başlıklı makalesiyle kamuoyuna aktardı. "Köy Yolları", "Köylü Çocukları Neden Okuyamıyor?", "Koruculuk" ve "Çiftlik Mektupları" başlıklı makaleleri aracılığıyla köy ve köylü sorunlarına getirdiği çözüm önerileriyle halkçı düşüncesinin ilk izlerini verdi.

Dış politikada ülkenin büyük sorunlarla yüz yüze geldiği, Trablusgarp'ın yitirildiği, Balkanlar'da büyük kaynaşmaların olduğu, Arnavutluk'ta bağımsızlık seslerinin yükseldiği, Arapların ayrılıkçı eylemlerinin hız kazandığı bu yıllarda Osmanlıcılık ve İslamcılık politikaları iflas ederken, pek çok aydın gibi Mahmut Esat da Türkçülüğü ülkü edindi. Dönem içinde Türkçü/Turancı dergiler ve Türk Ocakları tarafından işlenen bu düşünce İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin desteğini aldı. Cemiyet, "milli" politikalarıyla bu desteği uygulamaya dökerken Mahmut Esat da eğitimini sürdürmek amacıyla gittiği Lozan'da bir yandan Fribourg Üniversitesi'nde öğrenimini sürdürürken, öte yandan Lozan Türk Yurdu Derneği'nin yeniden canlandırılmasında etkin rol oynadı. Avrupa'daki gerginliğin sıcak çatışmaya dönüştüğü ve başlangıçta yansızlığını ilan eden Osmanlı İmparatorluğu'nun İttihatçı önderlerce savaşa sürüklenmesini fırsat bilen büyük devletlerin İmparatorluk üzerindeki emperyalist politikalarını uygulamaya koyduğu günlerde Lozan Türk Yurdu'nun başkanlığını üstlendi. Avrupa'nın emperyalist olduğu kadar Türkleri hor gören söylemleri karşısında, Türkiye'nin ve Türk ulusunun haklarını broşürlerle, mektuplarla savundu. Bu savunusunu, Fransızca kaleme aldığı yazılarla destekledi. Yurt üyelerini de başka dillerde yayınlar yapmaya özendirerek Avrupa'ya kendi diliyle ulaşmaya çalıştı. Türkiye'de çoğunluğun Türklerde olduğunu istatistiklerle ortaya koyarak "Ermeni yurdu" söylemlerine karşı çıktı. Uygulamalarıyla, önerileriyle, çeviri ve konferanslarıyla Türk milliyetçiliğini gerçekçi temeller üzerine oturtmaya özen gösterdi. Pantürkist ve Panislamist düşüncelerin çıkar bir yol olmadığını açıkça savunarak ulus egemenliğinin önemini vurguladı. Türklerin Osmanlı Devleti'nden önce de bir tarihi olduğu düşüncesini ilk kez bu dernek çatısı altında işledi. Türkler aleyhinde yazılan Türkçe ve yabancı dildeki eserlere reddiyeler yazılmasını sağladı. Örtünmenin ve çok eşle evliliğin kaldırılması, ulusal bir başlık kullanılması, dinin devlet işlerinden ayrılması gibi radikal isteklerle laik düşüncesini ortaya koydu. Türk köylü ve işçilerinin gayrimüslimler tarafından sömürülmesine engel olunmasını, bunun için bankaların ve sigorta kurumlarının oluşturulmasını isteyerek ekonomik bağımsızlığa vurgu yaptı. Bu konuda en büyük engel olarak gördüğü kapitülasyonları da doktorasında tez konusu olarak seçip Türkiye'nin, kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırılabileceğini bilimsel olarak kanıtladı ve bir Avrupa ülkesinde kabul ettirdi.

Avrupalı devletlerin hukuk adına hukuku çiğneyerek uyguladıkları emperyalist politika sonucunda; Limni adasının Mondros limanında imzalanan ateşkesle altı yüzyıllık Osmanlı Devleti'nin egemenlik hakkının yok edildiği, Saray'ın ve İstanbul Hükümeti'nin ülkenin kurtuluşunu emperyalistlerle iyi geçinme siyasetinde aradığı, bu siyasetten ve ateşkes hükümlerinden alınan güçle Türk vatanının işgal edildiği ortamda Türk halkı hem emperyalistlere hem de Saray'a başkaldırdı. Halkın, düzensiz, daha çok kendi bölgesini savunmaya yönelik olarak giriştiği bu direncini örgütleyecek olan Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a ayak bastığı gün Mahmut Esat da öğrenim gördüğü Fribourg Üniversitesi'nden çıkış belgesini alarak Türklüğü ve haklarını bu kez silahıyla savunmak amacıyla, kaçak olarak bindiği bir İtalyan gemisiyle Kuşadası'na geldi.

Haziran 1919'da Söke'de oluşturulan direniş örgütünde "çalıkuşu" parolasıyla Türk halkının yerli Rumların saldırılarına karşı korunmasında görev aldı. Temmuz ayı sonlarında Kuşadası'ndaki direnişçilerin başına geçti. Yunan güçlerine verildiği takdirde yakmayı göze alacak kadar Kuşadası'na bağlı olan Mahmut Esat, bölgede biri gezici, diğeri sürekli olmak üzere oluşturduğu müfrezelerle savunma yaptı. Kuşadası'nda işgalci konumunda bulunan İtalyanlarla iyi ilişkiler kurarak onlardan sağladığı malzemelerle yalnız kendisinin değil, bölgedeki 57. Tümen'in de gereksinimlerini karşıladı. İşgal güçlerince kısırtılan yerli Rum çetelerine göz açtırmadı. Onların yıkıcı propagandalarına miting düzenleyerek yanıt verdi. İstanbul Hükümeti'nin ulusal mücadele aleyhinde bildiriler dağıtmak üzere gönderdiği görevlileri Kuşadası'na sokmadı. Ülkenin kurtuluşa ulaşacağı yolundaki ümitlerini hiçbir zaman yitirmeyen, belirli bir amaç uğrunda yapılan mücadelede ümitsizliği yersiz bulan Mahmut Esat'ın bu girişimleri, başta 57. Tümen Komutanı Albay Şefik Bey olmak üzere bölgedeki komutanlarca da takdirle karşılandı.

23 Nisan 1920'de açılan TBMM'ye Kuşadası'nda yapılan seçimlerde İzmir'den milletvekili seçilen Mahmut Esat, Meclis'in açılış töreninin ardından yeniden cepheye döndü. Haziran 1920'de genel saldırıya geçen Yunan güçlerine karşı müfrezeleriyle ağır kayıplar verdirdi. Ancak bu baskınlar Yunanistan'ın İtalya üzerinde baskı uygulamasına ve İtalyan işgal güçlerinin o güne dek göz yumdukları Türk direnişini sonlandırmalarına yol açtı. Mahmut Esat da siyasal mücadelesini Ağustos ayından itibaren ulus temsilcisi olarak katıldığı TBMM'de sürdürdü.

Eylem ve düşünceleriyle verdiği mücadelesiyle Mustafa Kemal Paşa'nın dikkatini çeken Mahmut Esat, I. Grup'un idare heyetinde yer aldı. Mustafa Kemal tarafından kurulan resmi Türkiye Komünist Fırkası'nın üyesi oldu. Mustafa Kemal'in sıcak bakmamasına karşın İttihatçı kimliğini de saklamadı, "sol cenahına" tam bir inançla bağlı olduğunu Mustafa Kemal Paşa'ya yazdığı bir mektupla vurguladı.

I. TBMM'ye katıldığı ilk günden itibaren gerek Meclis'te yaptığı konuşmalar da, gerekse kaleme aldığı yazılarında yeni devletin tam bağımsızlıkçı tutumundan ödün vermedi. "Yabancı Milletler Önünde" "Türkiye'nin Hakkı"nı aradı. Misakı Milli'ye dayanmayan bir barışın Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından kabul edilmeyeceğini ısrarla vurguladı. Haçlı zihniyetini yeniden canlandıran ve Sevr projesiyle Türkiye'nin karşısına çıkan Müttefiklerin hukuku çıkarlarına alet ettiklerine, bu nedenle de Şubat 1921'de toplanacak olan Londra Konferansı'ndan olumlu bir sonuç çıkmayacağına dikkat çekti. Konferans çağrısının hem İstanbul hem de Ankara'ya yapılmasını İngilizlerin bir oyunu olarak değerlendirdi. 1922 Mart ayında Müttefikler tarafından yapılan mütareke ve barış önerileri üzerine, Türkiye'nin mütarekeyi reddeden taraf olarak gösterilmemesi için çaba gösterdi. Mütareke isteğinin, Anadolu'nun İtilaf askerlerinden arındırılması koşuluyla kabul edilmesinde ısrar etti. Nitekim, TBMM'nin yanıtı da bu çerçevede hazırlandı. Emperyalist devletlerin kendilerinden olmayanlara reva gördükleri uygulamayı "emperyalist hukuk" anlayışı olarak tanımladı. Sarayın ve İstanbul hükümetlerinin Türk İhtilali karşısındaki duruşunu kıyasıya eleştirdi. Türk ulusundan "cenge" hazır olmasını istedi. Zira Türkiye'nin Sevr'i yırtıp atacağından hiç kuşku duymuyordu. TBMM ve orduları düşmana son darbeyi vurmak için hazırlanırken de "Yaşasın Türkiye" diyerek ufuktaki zafere işaret etti. Lozan'a giden süreçte yaptığı analizlerde de tam bağımsızlıkçı duruşu ve hukukçu kimliği ön plana çıktı.

Savaş koşulları içinde TBMM'nin ihtilali kalıcı, halkı mutlu kılıcı önlemleri de alması gerektiğini ısrarla vurgulayan Mahmut Esat, 1920-1921 yıllarında ortaya koyduğu düşünceleriyle yeni Türkiye'nin nasıl yapılandırılması gerektiği sorusuna da yanıt aramaya başladı. Daha Mustafa Kemal Paşa Halkçılık Programı'nı açıklamadan, ihtilali yaşatacak, halkın gereksinimlerinden doğacak, halka hakkını verecek, merkezle bağı koparmayarak yönetimde ademimerkeziyeti benimseyecek bir idare programının gerekli olduğuna dikkati çekti. Türkiye'de kişi ve sınıf egemenliğinin değil, gücünü Türkiyeli üreticinin ekonomik ve toplumsal çıkarlarından alacak halk saltanatının kurulması tezini savundu. "Yeni Türkiye'nin Manası" ve "Türk İhtilali'nin Düsturları" dizi yazılarıyla "Halk Saltanatı" devrinin açıldığına dikkat çekti. Halkı egemen kılacak sistemin de Meclis Hükümeti sistemi olduğunu belirtti. Vekiller Heyeti'nin görev ve sorumluluklarıyla ilgili yasa tasarısını kabine sistemine geçilmesini öngördüğü için akademik bir üslupla eleştirdi. Güçler ayrılığı ile parlamentarizmin istibdada neden olacağını, parlamentarizmde gelecek her kabinenin farklı bir program uygulayacağını söyleyerek her iki sistemin de Türkiye koşullarına uymayacağını belirtti. Tek egemen gücün Türk ulusu olduğuna, onun dışında